

Chuyện nàng Nguyệt Nga sáu mươi niên kỷ

Ngành Mai

Trong hoạt động nghệ thuật sân khấu, đào kép già nua vẫn muốn đóng vai trẻ là một tệ nạn, là căn bệnh trầm kha không thuốc chữa, nó cứ đeo đẳng từ thế hệ này sang thế hệ khác. Đây cũng là một trong những nguyên nhân đưa bộ môn nghệ thuật hát bội, cải lương đến chỗ suy tàn như ngày nay.

Năm 1952 nhận thấy bộ môn hát bội tê liệt, đang đi dần đến mai một, nên lúc bấy giờ có một nhóm những người thuộc giới trí thức, vốn quan tâm đến vấn đề bảo tồn văn hóa đã đứng ra thành lập Hội Khuyến Lệ Cổ Ca, do ông Đốc Phủ Sứ Đỗ Văn Rỡ làm hội trưởng luôn cho đến 1975.

Mục tiêu hoạt động của hội là quy tụ các đào kép thất nghiệp dù họ đang làm nghề khác kiếm sống, chịu khó bỏ thì giờ hàng tuần tập dượt sẵn các tuồng Tàu, tuồng San Hậu để hát cúng Kỳ Yên vào tháng Hai, tháng Ba Âm Lịch hằng năm, và Tháng Bảy thì hát cúng Đức Tả Quân Lê Văn Duyệt tại Lăng Ông Bà Chiểu. Cũng như tại Trường Quốc Gia Âm Nhạc Sài Gòn thì tập dượt tuồng Kim Vân Kiều để hát trong ngày giỗ thi hào Nguyễn Du, và tập tuồng Lục Vân Tiên để hát trong ngày giỗ cụ Nguyễn Đình Chiểu. Ngoài ra còn trình diễn ở Hội Việt Mỹ cho quan khách ngoại quốc xem, và hằng tháng đi thu hình ở đài Truyền Hình Việt Nam. Tóm lại nhờ có Hội Khuyến Lệ Cổ Ca mà hát bội được tồn tại, giúp được một số đào kép thỉnh thoảng được lên sân khấu và có tiền đắp đổi.

Có điều là hát bội vẫn được khuyến khích mà ít có người xem, đó là tại bộ môn này chỉ hát tới hát lui có từng ấy tuồng tích, và cũng tại những diễn viên kỳ cựu của hội đã luống tuổi hết mà không thay thế. Do đó Hội Khuyến Lệ Cổ Ca chỉ hát cho khán giả coi miễn phí chớ không bán vé (nếu bán vé chắc chẳng bao nhiêu người coi). Thế nhưng, hội vẫn sống hoạt động là nhờ chính quyền trợ cấp đều đều, và mỗi buổi hát như vậy thì mời quan khách cơ quan chính quyền, các bộ, nha, sở trong Đô Thành và hầu như chức quyền nào đi coi cũng ký sổ vàng.

Do chẳng cần bán vé mà vẫn có tiền hoạt động, nên quý vị có trách nhiệm trong hội đâu có để ý đến vấn đề trẻ trung hóa thành phần nghệ sĩ, mà mỗi lần hát thì đào kép coi như già thêm lên một tuổi, và cứ bao nhiêu đào kép đó, với vai trò đó hết năm này sang năm khác.

Khoảng 1970 nhân ngày giỗ cụ Đồ Chiểu, hội lại hát tuồng Lục Vân Tiên, câu chuyện Lục Vân Tiên không thể nào soạn ra thành một vở hát trình diễn trong thời lượng từ 2 đến 3 giờ đồng hồ, do vậy nên khi soạn vở hát này thì ông Đỗ Văn Rỡ chỉ soạn vài lớp, nhưng dù lớp nào thì cũng phải có vai chánh Nguyệt Nga xuất hiện, và năm nay thì vai Nguyệt Nga do nữ nghệ sĩ Ba Út đảm trách. Suốt mấy mươi năm, từ ngày thành lập hội (1952) cho đến thời điểm đó, vai Nguyệt Nga nếu không cô Ba Út thì cô Năm Đồ, dù hai “cô” đào này tuổi đã 60.

Lần trình diễn nói trên, hội mời được rất nhiều quan khách cấp lớn ở các bộ, trong số có cả ông Trương Bửu Điện, Tổng Trưởng Bộ Thông Tin. Khi xem được nửa tuồng thì ông Điện bỏ ra về, ông Rỡ phải vội vàng đi theo tiễn đưa ra tận xe, và trước khi lên xe ông tổng trưởng day qua hỏi ông Rỡ:

- Cô đào hát nào đóng vai Nguyệt Nga vậy ông?
- Dạ thưa cô Ba Út.

- Bao nhiêu tuổi vậy?

- Dạ hình như 60 rồi, cổ đóng vai Nguyệt Nga từ hồi 20 tuổi tới giờ đó.

- Ông có đọc qua tác phẩm Lục Vân Tiên của cụ Nguyễn Đình Chiểu chưa?

- Tôi rành lắm chứ, và bữa nay tôi soạn lớp Nguyệt Nga đi cống hồ Phiên.

- Theo như trong tác phẩm thì đưa cống Phiên một nàng Kiều Nguyệt Nga trẻ đẹp hay đưa một bà già 60 tuổi?

Ông Đốc Phủ Rờ đã biết được ông tổng trưởng muốn nói gì, và vội vã phân bua.

*Cô Ba Út, nghệ sĩ hát bội vang bóng một thời.
(Hình: Ngành Mai sưu tầm)*

- Tôi có đề nghị cô Ba Út đóng vai lão bà, để vai Nguyệt Nga cho đào trẻ nhưng cô hồng chịu.

- Hồng chịu à! Nếu như cái đà này mãi thì tương lai hội của ông sẽ có bà lão tay xách giỏ trà, tay chống gậy lên sân khấu làm Nguyệt Nga.

Ông đốc phủ sứ nhà ta ngần tò te, chưa biết giải bày sao đây thì ông tổng trưởng nói tiếp:

- Bảo tồn văn hóa là điều tốt, đáng khuyến khích, nhưng đừng làm hư danh phẩm của cụ Đồ Chiểu.

Có lẽ nhờ vậy mà lần trình diễn năm sau người ta thấy một sự phối hợp hai thể hệ diễn viên: Đào trẻ Kim Nga mới 20 tuổi đóng vai Nguyệt Nga, kếp trẻ Hoàng Sóc vai Lục Vân Tiên, kếp lão Mười Sự vai Lục Ông và “cô” Ba Út vai lão bà.

Người ta bảo rằng tài nghệ như cô Ba Út, cô Năm Đờ đã đến lúc nên truyền dạy cho nhóm em cháu đang nổi gót, hơn là cứ khụ khụ ôm lấy vai trẻ mãi thì khó coi lắm. Có tô son tô phấn đầy mặt thì cũng vậy thôi, ráng gân cổ hát thì lại càng khó nghe, tội nghiệp cho khán giả vậy!

Nguồn: nguoivietonline

5/2009